กลไกการติดตามหนี้กับพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรณีศึกษาอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ปรียานุช แสงสองศรี[1]
อรไท โสภารัตน์[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษากลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และ (2) ศึกษาพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้และการไม่ชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยใช้แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติและการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นกรอบวิเคราะห์ เก็บข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลหลัก 13 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 7 คน และสมาชิกกลุ่มอาชีพสตรีผู้กู้เงิน 6 คน วิเคราะห์เนื้อหาและเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผลการศึกษาพบว่า (1) กลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีลักษณะเป็นการบริหารจัดการหนี้เชิงป้องกันโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน คณะอนุกรรมการ คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี และสมาชิกผู้กู้เงิน ผ่านกระบวนการตรวจสอบข้อมูลลูกหนี้ การวางแผนติดตาม การแจ้งเตือนก่อนครบกำหนดชำระ การประสานงาน และการให้คำปรึกษาเพื่อแก้ไขปัญหาการชำระหนี้ ความต่อเนื่องของการติดตามและความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องมีส่วนสนับสนุนผลการดำเนินงานที่มีอัตราหนี้ค้างชำระเป็นศูนย์ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 (2) พฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้มีความเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบวินัยทางการเงิน การวางแผนจัดสรรรายได้ และความสามารถในการประกอบอาชีพ โดยลูกหนี้ที่ชำระคืนเงินกู้ตามกำหนด มีการวางแผนเตรียมเงินชำระหนี้และให้ความร่วมมือในการติดตาม ขณะที่ลูกหนี้ที่เคยชำระคืนล่าช้าหรือไม่สามารถชำระได้ตามกำหนดประสบข้อจำกัดด้านรายได้ที่ไม่แน่นอน ภาระค่าใช้จ่าย และปัญหาการบริหารจัดการเงินทุน

---

[1]นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

[2]อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

อย่างไรก็ตาม การชำระคืนล่าช้ามิได้หมายถึงการขาดความรับผิดชอบเสมอไป แต่บางกรณีเกิดจากข้อจำกัดด้านสภาพคล่องทางการเงิน ทั้งนี้ การแจ้งเตือนล่วงหน้าและการให้คำปรึกษาของเจ้าหน้าที่มีส่วนช่วยให้ลูกหนี้สามารถวางแผนและเตรียมความพร้อมในการชำระคืนเงินกู้ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาระบบติดตามหนี้เชิงป้องกันให้มีความต่อเนื่องและเป็นระบบ เพิ่มช่องทางแจ้งเตือนการชำระหนี้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมความรู้ด้านการวางแผนและบริหารจัดการทางการเงินแก่สมาชิกผู้กู้เงิน ตลอดจนกำหนดแนวทางการติดตามและให้ความช่วยเหลือที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้แต่ละกลุ่ม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการหนี้และส่งเสริมความยั่งยืนของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

คำสำคัญ: กลไกการติดตามหนี้; กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี; พฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้; การบริหารจัดการหนี้เชิงป้องกัน

ABSTRACT

This qualitative research aimed to (1) examine the debt monitoring mechanisms and processes of the Women's Role Development Fund in Phra Phutthabat District, Saraburi Province, and (2) investigate the loan repayment and non-repayment behaviors of the Fund's borrowers. The study employed the concepts of Public Policy Implementation and New Public Management (NPM) as its analytical framework. Data were collected through documentary analysis and in-depth interviews with 13 purposively selected key informants, comprising seven policy implementers and six borrowers from women's occupational groups. The data were analyzed using content analysis and comparative analysis across the informant groups.

The findings revealed that (1) the debt monitoring mechanisms and processes of the Women's Role Development Fund in Phra Phutthabat District, Saraburi Province, were characterized by a preventive debt management approach. This approach relied on cooperation among community development officers, relevant subcommittees, the Fund's operational working groups, and borrowing members. The process involved reviewing borrower information, planning debt monitoring activities, providing advance repayment reminders, coordinating among stakeholders, and offering consultation to address repayment difficulties. Continuous monitoring and cooperation among relevant stakeholders contributed to the Fund's performance, which recorded a zero overdue-debt rate in fiscal year 2026 (B.E. 2569). (2) Borrowers' loan repayment behaviors were associated with personal responsibility, financial discipline, income allocation and planning, and the ability to sustain occupational activities. Borrowers who repaid their loans on schedule generally planned and prepared funds for repayment and cooperated with debt monitoring activities. In contrast, borrowers who had previously made late repayments or had been unable to repay on schedule experienced constraints related to income instability, financial obligations, and difficulties in managing loan funds. However, delayed repayment did not necessarily indicate a lack of responsibility, as some cases resulted from financial liquidity constraints. Furthermore, advance repayment reminders and consultation provided by responsible officers helped borrowers plan and prepare for loan repayment more effectively.

The study recommends that relevant agencies further develop a systematic and continuous preventive debt monitoring system, expand repayment reminder channels through information technology, promote financial planning and management knowledge among borrowing members, and establish monitoring and assistance measures tailored to the specific circumstances and repayment capacities of different borrower groups. These measures would contribute to more effective debt management and support the long-term sustainability of the Women's Role Development Fund.

Keywords: Debt Monitoring Mechanisms; Women's Role Development Fund; Loan Repayment Behavior; Preventive Debt Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเป็นเครื่องมือภาครัฐในการเพิ่มโอกาสของสตรีในการเข้าถึงเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ และพัฒนาคุณภาพชีวิต การบริหารเงินทุนหมุนเวียนให้ดำเนินต่อเนื่องต้องอาศัยทั้งการใช้เงินกู้ให้เกิดรายได้และการชำระคืนตามเงื่อนไข เนื่องจากหนี้ที่เกินกำหนดชำระอาจส่งผลต่อสภาพคล่องและโอกาสของสมาชิกกลุ่มอื่นที่จะได้รับทุนในอนาคต

การติดตามหนี้จึงไม่ใช่เพียงการทวงถามเมื่อเกิดการผิดนัด แต่ครอบคลุมการตรวจสอบยอดและกำหนดชำระ การสื่อสารก่อนถึงกำหนด การประสานเครือข่าย และการช่วยหาทางออกเมื่อรายได้หรือการจัดการเงินของผู้กู้มีข้อจำกัด ในขณะเดียวกันพฤติกรรมการชำระคืนยังเกี่ยวข้องกับรายได้ ต้นทุน สภาพการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบทางการเงิน และความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม

อำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี มีรายงานอัตราหนี้เกินกำหนดชำระร้อยละ 0.00 ในช่วงที่ศึกษา แต่ตัวเลขนี้เพียงลำพังไม่สามารถอธิบายได้ว่าแนวปฏิบัติและปัจจัยสนับสนุนใดทำให้ผู้กู้สามารถชำระตามกำหนด อีกทั้งไม่ได้หมายความว่าทุกกลุ่มไม่มีหนี้คงเหลือหรือไม่เคยชำระล่าช้าในอดีต งานวิจัยนี้จึงศึกษากลไกการติดตามหนี้ควบคู่กับประสบการณ์ของผู้กู้ทั้งกลุ่มที่ชำระตรงเวลาและกลุ่มที่เคยชำระล่าช้า เพื่อทำความเข้าใจความเชื่อมโยงเชิงบริบท และเสนอแนะแนวทางบริหารหนี้ที่เหมาะสมกับพื้นที่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้และการไม่ชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษากลไกการติดตามหนี้กับพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี โดยแบ่งประเด็นการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ดังนี้

1.1 กลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

1.2 พฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้และการไม่ชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี

3. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลหลัก 13 คนซึ่งเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 7 คน ได้แก่ คณะอนุกรรมการกลั่นกรองและติดตามการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาท คณะทำงานขับเคลื่อนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาท เจ้าหน้าพัฒนาชุมชนอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี และสมาชิกกลุ่มอาชีพสตรีผู้กู้เงิน 6 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาการดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาท ในช่วง 2 ปีงบประมาณ คือ เดือนกันยายน 2567 - กันยายน พ.ศ. 2569

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงกลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอพระพุทธบาท จังหวัดสระบุรี รวมถึงแนวทางการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานด้านหนี้ค้างชำระของกองทุน

2. ทำให้เข้าใจพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้และการไม่ชำระคืนเงินกู้ของลูกหนี้ตลอดจนเหตุผล เงื่อนไข และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมดังกล่าว

3. เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้อย่างมีความรับผิดชอบ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเงื่อนไขการกู้ยืม การวางแผนทางการเงิน การจัดสรรรายได้เพื่อชำระหนี้ และการให้คำแนะนำแก่ลูกหนี้ที่ประสบปัญหา

4. เป็นองค์ความรู้สำหรับหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อันจะสนับสนุนการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนให้เกิดประสิทธิภาพและความยั่งยืนในระยะยาว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติของ Van Meter และ Van Horn (1975) อธิบายความสำคัญของเป้าหมาย ทรัพยากร การสื่อสารระหว่างองค์การ ลักษณะหน่วยงานผู้ปฏิบัติ สภาพแวดล้อม และทัศนคติของผู้ปฏิบัติงาน ขณะที่ Edwards III (1980) เน้นการสื่อสาร ทรัพยากร ทัศนคติผู้ปฏิบัติ และโครงสร้างระบบราชการ กรอบดังกล่าวใช้พิจารณาว่าระบบกำกับดูแล การสื่อสาร และเครือข่ายการปฏิบัติงานเชื่อมโยงกันอย่างไร

แนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ Hood (1991) และ Pollitt และ Bouckaert (2004) ให้ความสำคัญกับการมุ่งผลสัมฤทธิ์ การรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงาน และการใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ จึงใช้วิเคราะห์การติดตามอัตราหนี้เกินกำหนดชำระและข้อจำกัดของตัวชี้วัดเชิงปริมาณ

งานศึกษาของปฏิญญา เมืองเย็น และคณะ (2567) สุภานัน ประทับทอง (2567) และทฤฒมน มหานิล และคณะ (2569) กล่าวถึงการบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในบริบทต่างพื้นที่ ส่วน Al-Azzam และคณะ (2012) วิเคราะห์การชำระคืนภายใต้สินเชื่อกลุ่ม งานวิจัยนี้ต่างออกไปโดยมุ่งอธิบายกลไกติดตามเชิงป้องกันในกรณีที่อัตราหนี้เกินกำหนดชำระเป็นศูนย์ และเปรียบเทียบประสบการณ์ผู้กู้สองกลุ่มด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยใช้วิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในรูปแบบกรณีศึกษา เก็บข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลภาคสนามจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 13 คน แบ่งเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ 7 คน และสมาชิกกลุ่มอาชีพสตรีผู้กู้เงิน 6 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดหมวดหมู่ตามคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย เปรียบเทียบคำให้สัมภาษณ์จากผู้ปฏิบัติงานและผู้กู้กับหลักฐานเอกสาร โดยการสังเคราะห์

กลไกและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการชำระคืน และตีความข้อค้นพบในขอบเขตกรณีศึกษา ไม่สรุปความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลจากข้อมูลสัมภาษณ์เพียงอย่างเดียว

ผลการวิจัย

1. กลไกและกระบวนการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี

ผลการศึกษาแสดงว่าการติดตามหนี้ของพื้นที่มีลักษณะเป็นการบริหารจัดการเชิงป้องกัน ซึ่งไม่ใช่เพียงลำดับขั้นตอนทวงถาม แต่เป็นกลไกที่ทำงานเชื่อมโยงกัน 6 ด้าน ดังนี้

1.1 กลไกการกำกับดูแลและการแบ่งบทบาทหน้าที่ ผู้มีหน้าที่กำกับดูแลพิจารณาสถานะหนี้ในการประชุม เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนตรวจสอบทะเบียนและกำหนดชำระ ส่วนคณะทำงานและเครือข่ายในพื้นที่ช่วยประสานกลุ่มผู้กู้ จึงเกิดความรับผิดชอบร่วมระหว่างระดับบริหารกับระดับปฏิบัติ

1.2 กลไกการบริหารข้อมูลและเฝ้าระวังความเสี่ยง เจ้าหน้าที่ใช้ระบบ LM และทะเบียนลูกหนี้ตรวจสอบยอดเงินคงเหลือ กำหนดชำระ ประวัติการชำระ ประกอบกับข้อมูลจากการลงพื้นที่เพื่อเห็นปัญหาที่ตัวเลขไม่สะท้อน อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาไม่ยืนยันว่ามีเกณฑ์จัดกลุ่มความเสี่ยงเป็นลายลักษณ์อักษรที่ใช้เหมือนกันทุกกลุ่ม

1.3 กลไกการติดตามเชิงป้องกัน เจ้าหน้าที่แจ้งเตือนล่วงหน้าผ่านโทรศัพท์ LINE หรือประธานกลุ่ม แล้วตรวจสอบยอดเมื่อถึงกำหนดชำระ กลไกดังกล่าวสะท้อนเป้าหมายการลดความเสี่ยงจากการลืมและเพิ่มเวลาสำหรับเตรียมเงิน

1.4 กลไกเครือข่ายและความไว้วางใจในพื้นที่ คณะทำงานที่คุ้นเคยกับสมาชิกเป็นช่องทางสื่อสารสองทาง ทำให้ผู้กู้กล้าเล่าข้อจำกัดด้านรายได้หรือภายในกลุ่ม และช่วยให้เจ้าหน้าที่เข้าถึงข้อมูลความเสี่ยงได้เร็วขึ้น

1.5 กลไกการวิเคราะห์สาเหตุและประสานความช่วยเหลือ ผู้ปฏิบัติงานพิจารณาว่าการชำระล่าช้าเกิดจากรายได้ ผลผลิต การตลาด หรือการรวบรวมเงินภายในกลุ่ม ก่อนหาแนวทางช่วยเหลือตามหลักเกณฑ์ โดยบางกลุ่มได้รับคำแนะนำเกี่ยวกับการปรับรูปแบบการชำระจากงวดหกเดือนเป็นรายเดือน โดยไม่อาจสรุปว่าทุกกลุ่มสามารถใช้มาตรการเดียวกัน

1.6 กลไกสนับสนุนความสามารถในการชำระคืน การเตือนและให้คำปรึกษาช่วยให้ผู้กู้แปลงข้อมูลเป็นแผนการเงิน เช่น การกันเงินวันละ 250 บาทเพื่อจ่ายหนี้รายเดือน และการปรับวิธีจำหน่ายผลผลิตเมื่อราคาดอกดาวเรืองผันผวน จึงเป็นกลไกสนับสนุนการจัดการเงิน มิใช่ปัจจัยที่ก่อให้เกิดวินัยทางการเงินโดยลำพัง

เมื่อนำกลไกทั้งหกด้านมาพิจารณาร่วมกัน พบความเชื่อมโยงจากการกำกับดูแลไปสู่การใช้ข้อมูล การแจ้งเตือน การประสานเครือข่าย การวินิจฉัยปัญหา และการเสริมศักยภาพผู้กู้ ลักษณะดังกล่าวเกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานอัตราหนี้เกินกำหนดชำระร้อยละ 0.00 ในช่วงเวลาศึกษา แต่ไม่เพียงพอที่จะสรุปว่าระบบติดตามเป็นสาเหตุทั้งหมด

2. พฤติกรรมการชำระคืนเงินกู้และการเคยชำระล่าช้า

ผู้กู้ที่ชำระตามกำหนด มีการวางแผนก่อนขอกู้ ใช้เงินตามวัตถุประสงค์ จัดสรรเงินจากรายได้เพื่อค่างวด และปรับตัวด้านอาชีพเมื่อราคาหรือตลาดเปลี่ยนไป พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนทั้งความรับผิดชอบและความสามารถบริหารกระแสเงินสดให้สอดคล้องกับกำหนดชำระ

ผู้กู้ที่เคยชำระล่าช้า เผชิญข้อจำกัดต่างกัน ได้แก่ ภัยแล้งและผลผลิตทางการเกษตร ยอดสั่งซื้อและการแข่งขันด้านราคา ตลอดจนสมาชิกบางรายส่งเงินไม่ทัน ทำให้กลุ่มรวบรวมเงินชำระไม่ครบตามกำหนด แต่ยังพบความพยายามปรับตัว เช่น สะสมกำไร ทยอยเก็บเงิน และปรับรูปแบบงวดชำระเมื่อได้รับคำแนะนำ

ข้อค้นพบสำคัญคือ ผู้กู้สองกลุ่มอาจมีความตั้งใจและความรับผิดชอบในการชำระคืนเหมือนกัน แต่แตกต่างกันในความสามารถทางเศรษฐกิจและทักษะจัดการเงิน อาจจำแนกเงื่อนไขเกี่ยวกับการชำระคืนได้เป็น (1) ความตั้งใจและความรับผิดชอบ (2) ความสามารถทางเศรษฐกิจ และ (3) ความสามารถในการบริหารจัดการทางการเงิน โดยระบบติดตามภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนเงื่อนไขเหล่านี้

การอภิปราย

กลไกกำกับดูแล การใช้ฐานข้อมูล LM และการประสานงานระหว่างผู้เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับกรอบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter และ Van Horn (1975) และ Edwards III (1980) ในมิติทรัพยากร การสื่อสาร และโครงสร้างการปฏิบัติ โดยข้อค้นพบเพิ่มเติมคือการสื่อสารควรเป็นสองทาง กล่าวคือส่งข้อมูลกำหนดชำระให้ผู้กู้และรับข้อมูลปัญหาจากผู้กู้กลับสู่การตัดสินใจ

การติดตามตัวชี้วัดอัตราหนี้เกินกำหนดชำระและการประชุมติดตามผลสะท้อนแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ของ Hood (1991) และ Pollitt และ Bouckaert (2004) อย่างไรก็ดี อัตราร้อยละ 0.00 เป็นผลลัพธ์ในช่วงเวลาที่รายงาน ไม่อาจใช้แทนข้อมูลเกี่ยวกับฐานะการเงิน ความเสี่ยงของผู้กู้ หรือคุณภาพการช่วยเหลือได้ทั้งหมด จึงควรพิจารณาข้อมูลเชิงปริมาณควบคู่กับประสบการณ์ภาคสนาม

เครือข่ายและความไว้วางใจช่วยแยกปัญหาตามสาเหตุและส่งเสริมการช่วยเหลือที่เหมาะสม กรณีรายได้ขาดจากภัยแล้งไม่อาจแก้ไขได้ด้วยการแจ้งเตือนให้ถี่ขึ้นเพียงอย่างเดียว ขณะที่ปัญหาสมาชิกส่งเงินไม่ครบอาจต้องปรับระบบรวบรวมเงินภายในกลุ่ม ซึ่งสัมพันธ์กับวรรณกรรมเรื่องการจัดการหนี้กองทุนและสินเชื่อกลุ่ม โดยไม่อนุมานว่าการกดดันทางสังคมเป็นกลไกสำคัญในพื้นที่นี้

การเปรียบเทียบผู้กู้ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างความตั้งใจชำระกับความสามารถในการชำระจริง ผู้กู้บางรายยังตั้งใจคืนเงินแต่เผชิญข้อจำกัดด้านสภาพคล่องหรือตลาด จึงไม่ควรจัดผู้ที่เคยชำระล่าช้าเป็นผู้ขาดวินัยโดยอัตโนมัติ ข้อค้นพบสะท้อนการพึ่งพากันของระบบภาครัฐ เครือข่ายและการจัดการภายในกลุ่ม และศักยภาพผู้กู้ เป็นคำอธิบายเชิงกรณีศึกษาที่ไม่ได้ทดสอบความสัมพันธ์เชิงสถิติ

สรุป

การศึกษาพบว่าการติดตามหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอพระพุทธบาทเป็นกลไกเชิงป้องกันหกด้านที่ทำงานเชื่อมโยงกัน ตั้งแต่การกำกับดูแลและใช้ข้อมูลไปจนถึงการสร้างความไว้วางใจและการให้ความช่วยเหลือตามสาเหตุ ขณะที่พฤติกรรมการชำระคืน

ของผู้กู้ขึ้นอยู่กับความตั้งใจ ความสามารถทางเศรษฐกิจ และการจัดการเงินร่วมกัน กลไกติดตามของรัฐจึงเป็นเงื่อนไขสนับสนุน แต่ไม่ใช่สาเหตุเพียงประการเดียวของอัตราหนี้เกินกำหนดชำระร้อยละ 0.00 ในช่วงที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ควรพัฒนาระบบข้อมูลและเกณฑ์ประเมินความเสี่ยงรายกลุ่ม โดยใช้ประวัติการชำระ ประเภทอาชีพ กำหนดชำระ และข้อมูลจากพื้นที่ เพื่อให้ความเข้มข้นของการติดตามเหมาะสมกับปัญหา

2. ควรเพิ่มการแจ้งเตือนล่วงหน้า เช่น SMS ควบคู่กับโทรศัพท์และ LINE โดยยังรักษาช่องทางปรึกษาเป็นรายกรณีเพื่อแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

3. ควรเสริมบทบาทคณะทำงานและเครือข่ายในพื้นที่ รวมทั้งความรู้ด้านการวางแผนรายรับรายจ่าย การสำรองเงิน และการรวบรวมเงินชำระภายในกลุ่ม

4. ควรจัดมาตรการช่วยเหลือตามสาเหตุและตามหลักเกณฑ์ที่กองทุนกำหนด พร้อมประเมินผลด้วยอัตราหนี้เกินกำหนดชำระควบคู่กับตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรเปรียบเทียบพื้นที่ที่มีอัตราหนี้เกินกำหนดชำระเป็นศูนย์กับพื้นที่ที่มีอัตราสูง เพื่อศึกษาความแตกต่างของเครือข่ายและการบริหารความเสี่ยง ติดตามกลุ่มผู้กู้ตามช่วงเวลาต่อเนื่องเพื่อแยกความเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมกับผลจากรายได้ และศึกษาเชิงลึกความสัมพันธ์ระหว่างรอบกำหนดชำระกับกระแสเงินสดของอาชีพรายวัน รายเดือน และตามฤดูกาล ในอนาคตอาจใช้วิธีผสมเพื่อทดสอบความสัมพันธ์เชิงปริมาณควบคู่กับคำอธิบายเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2565). รู้จักกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. http://www.womenfund.in.th/aboutwomenfund/stracture/item/33

ทฤฒมน มหานิล, วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์, และมยุรี รัตนเสริมพงศ์. (2569). แนวทางการแก้ไขปัญหาหนี้ค้างชำระของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 9(1), 59–93.

ปฏิญญา เมืองเย็น, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์. (2567). แนวทางการบริหารจัดการหนี้ของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง. วารสารลวะศรี สังคมศาสตร์, 6(1), 97–114.

สุภานัน ประทับทอง. (2567). ประสิทธิผลการบริหารจัดการหนี้กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วารสารวิทยาการจัดการการบริหารสาธารณะและเอกชน, 2(2), 34–44.

Al-Azzam, M., Hill, R. C., & Sarangi, S. (2012). Repayment performance in group lending: Evidence from Jordan. Journal of Development Economics, 97(2), 404–414. https://doi.org/10.1016/j.jdeveco.2011.06.006

Edwards, G. C., III. (1980). Implementing public policy. Congressional Quarterly Press.

Hood, C. (1991). A public management for all seasons? Public Administration, 69(1), 3–19. https://doi.org/10.1111/j.1467-9299.1991.tb00779.x

Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2004). Public management reform: A comparative analysis (2nd ed.). Oxford University Press.

Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. Administration & Society, 6(4), 445–488. https://doi.org/10.1177/009539977500600404